

Številka: Up-713/18-3

Datum: 11. 5. 2018

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložila politična stranka ZDRUŽENA LEVICA – DEMOKRATIČNA STRANKA DELA, Ljubljana, ki jo zastopa mag. Miha Šipec, odvetnik v Ljubljani, na seji 11. maja 2018

sklenil:

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. Uv 5/2018 z dne 5. 5. 2018 se ne sprejme.

A.

1. Pritožnica kot predlagateljica liste kandidatov za volitve poslank in poslancev v Državni zbor izpodbija sodbo Vrhovnega sodišča, s katero je bila zavrnjena njena pritožba zoper odločbo Volilne komisije 5. volilne enote (v nadaljevanju VK) z dne 4. 5. 2018. S to odločbo je VK zavrnila listo kandidatov "Združena levica in Sloga" za 5. volilno enoto, ker je ugotovila, da ni določena v skladu s šestim odstavkom 43. člena Zakona o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 23/17 – v nadaljevanju ZVDZ), ki določa, da na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 35 odstotki od skupnega dejanskega števila kandidatk in kandidatov na listi. Ugotovila je namreč, da je bilo med desetimi dejanskimi kandidati določenih sedem kandidatk in trije kandidati, torej je bil moški spol zastopan z manj kandidati, kot jih zahteva zakon. Vrhovno sodišče je pritrdilo VK, pritožničin ugovor, da bi jo morala VK pozvati k odpravi nepravilnosti, pa je zavrnilo z utemeljitvijo, da gre za vsebinsko in ne formalno nepravilnost kandidatne liste.

2. Pritožnica v ustavni pritožbi zatrjuje kršitev pasivne volilne pravice njenih kandidatov in aktivne volilne pravice njenih potencialnih volivcev (drugi odstavek 43. člena Ustave). Navaja, da je stališče sodišča, po katerem je lista sestavljena v nasprotju s šestim odstavkom 43. člena ZVDZ, v nasprotju z namenom te zakonske

določbe o zagotavljanju večje zastopanosti žensk v političnem življenju. Zatrjuje, da bi jo morala VK na podlagi drugega odstavka 54. člena ZVDZ takoj ob predložitvi liste seznaniti s pomanjkljivostjo in jo pozvati na dopolnitev. V tem primeru bi lahko pritožnica še do izteka roka za vložitev kandidatnih list pomanjkljivost odpravila. Pravno podlago za pozivanje na dopolnitev naj bi določal drugi odstavek 56. člena ZVDZ. Pritožnica zatrjuje, da je nejasno, ali neizpolnjevanje pogoja iz šestega odstavka 43. člena ZVDZ pomeni formalno ali vsebinsko pomanjkljivost, in da obravnavani primer lahko spada tako v prvi kot v drugi odstavek 56. člena ZVDZ. Zato bi morala VK in Vrhovno sodišče *in favorem* volilni pravici tako pomanjkljivost razlagati kot formalno pomanjkljivost. V prid stališču, da gre za formalno pomanjkljivost, naj bi govorilo tudi dejstvo, da naj bi se dala ta pomanjkljivost enostavno odpraviti zgolj s črtanjem katere od kandidatk z liste, ne da bi bilo treba opraviti novo volilno opravilo. Pritožnica zatrjuje tudi, da Vrhovno sodišče ni ustrezno obrazložilo razmejitve med vsebinskimi in formalnimi pomanjkljivostmi. Navaja še, da sta VK in sodišče protiustavno razlagala in uporabila tretji odstavek 56. člena ZVDZ, po katerem volilna komisija listo kandidatov zavrne v celoti ali samo glede posameznih kandidatov. Niti izpodbijana sodba niti odločba VK naj ne bi vsebovali obrazložitve, zakaj je bilo treba zavrniti listo v celoti in ne le glede posameznih kandidatk. Pritožnica zatrjuje tudi kršitev 1. in 2. člena Ustave.

B.

3. Četrti odstavek 43. člena Ustave določa, da zakon določi ukrepe za spodbujanje enakih možnosti moških in žensk pri kandidiranju na volitvah v državne organe in organe lokalnih skupnosti. V skladu s to ustavno določbo šesti odstavek 43. člena ZVDZ določa, da na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kakor 35 odstotki od skupnega dejanskega števila kandidatk in kandidatov na listi. Zakonska določba je pomensko jasna in določa spolno nevtralno pravilo: noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 35 odstotki. Razlaga, za katero se zavzema pritožnica, bi pomenila, da bi kvote veljale le za ženske kandidatke, kar pa je prav nasprotno od tistega, kar določa zakonsko besedilo. Glede na navedeno je očitke o protiustavnosti stališča Vrhovnega sodišča o pomenu šestega odstavka 43. člena ZVDZ očitno neutemeljen.

4. Pritožnica zatrjuje tudi, da neizpolnjevanje pogoja iz šestega odstavka 43. člena ZVDZ pomeni formalno pomanjkljivost, ki se lahko enostavno odpravi tako, da se zgolj črta določen kandidat na listi, ne da bi bilo treba opraviti novo volilno opravilo. Drugi odstavek 54. člena ZVDZ določa, da ko volilna komisija volilne enote prejme listo kandidatov, takoj preizkusi, ali je pravočasno vložena in ali je določena v skladu s tem zakonom. Ta določba pomeni, da mora volilna komisija volilne enote odločiti takoj oziroma čim prej po izteku roka za vložitev kandidatur, ne zahteva pa od nje, da bi to morala storiti že v trenutku, ko ji predlagatelj liste predloži kandidatno listo, in na ta način poskrbeti, da bi predlagatelj listo morebiti lahko dopolnil še v času pred

iztekom roka za vložitev kandidatnih list. Pri tem postopa po prvem ali drugem odstavku 56. člena ZVDZ, odvisno od vrste pomanjkljivosti. Če ugotovi formalne pomanjkljivosti (drugi odstavek 56. člena ZVDZ), pozove predlagatelja na njihovo odpravo; če ugotovi vsebinske pomanjkljivosti (prvi odstavek 56. člena ZVDZ), pa listo zavrne.

5. Ustavno sodišče je v odločbi št. Up-304/98 z dne 19. 11. 1998 (OdlUS VII, 240) obrazložilo, da so volitve proces, ki se mora odvijati in končati v določenem kontinuiranem obdobju, zato so vsa opravila, ki jih je treba opraviti v tem postopku, omejena z zakonsko točno določenimi roki, ki so zelo kratki. Vsi organi, ki so pooblaščen za odločanje v tem postopku, morajo upoštevati posebno naravo volilne pravice, hkrati pa jo morajo upoštevati tudi vsi udeleženci tega postopka. Politična stranka, ki hoče sodelovati na volitvah, mora svojo organiziranost in delovanje prilagoditi tem zahtevam in poskrbeti za izpolnjenost zakonskih pogojev ob vložitvi kandidatne liste. Ustavno sodišče je v tej odločbi pojasnilo tudi, da je pojem "formalna pomanjkljivost" nedoločen pravni pojem, katerega natančna vsebina je predmet razlage pristojnega organa. V odločbi št. Up-2385/08 z dne 9. 9. 2008 (Uradni list RS, št. 88/08, in OdlUS XVII, 80, 9. točka obrazložitve) je Ustavno sodišče sprejelo stališče, da gre za formalno pomanjkljivost takrat, ko ni treba izvesti novih volilnih opravil v kandidacijskem postopku.¹ V obravnavani zadevi ne gre za tak primer. V skladu s prvim odstavkom 43. člena ZVDZ politična stranka določi kandidate po postopku, določenem z njenimi pravili. Lista kandidatov se določi s tajnim glasovanjem. V drugem do četrtem odstavku 43. člena ZVDZ je nadalje določeno, da lahko listo kandidatov v volilni enoti vloži politična stranka, če listo podprejo s podpisi bodisi poslanci bodisi volivci (drugi do peti odstavek 43. člena ZVDZ). Politična stranka določi listo kandidatov, nato pa se zbirajo podpisi volivcev. Določanje kandidatov je torej volilno opravilo. Kandidatne liste morajo biti predložene do določenega roka.² Roki morajo veljati enako za vse predlagatelje list kandidatov, da se že v tej fazi postopka zagotovi spoštovanje načela enakosti glede uresničevanja volilne pravice. Zato ne gre za formalno pomanjkljivost, zaradi katere bi morala VK pozivati k njeni odpravi. Prav tako VK ne sme sama brez izrecne zakonske podlage posegati v kandidatno listo, zato ni mogoče slediti pritožbeni navedbi, da bi lahko VK sama črtala katero od kandidatk z liste kandidatov. Glede na navedeno je očitek o kršitvi volilne pravice neutemeljen.

6. Pritožnica zatrjuje tudi neustrezno obrazloženost sodbe Vrhovnega sodišča glede razmejitve med formalnimi in vsebinskimi pomanjkljivostmi. Tudi ta očitek ne drži.

¹ Šlo je za primer, ko kandidatna lista ni vsebovala pogoja, določenega v tretjem odstavku 43. člena ZVDZ – petdeset podpisov podpore volivcev s stalnim prebivališčem v volilni enoti. Ustavno sodišče je ugotovilo, da tega ni mogoče šteti za formalno pomanjkljivost, ki bi jo bilo mogoče odpraviti v roku in po postopku, ki ga določa drugi odstavek 56. člena ZVDZ.

² V skladu s prvim odstavkom 54. člena ZVDZ se liste predložijo volilni komisiji volilne enote najkasneje petindvajseti dan pred dnem glasovanja. Podpora s podpisi se lahko daje od dneva, ki je določen za začetek volilnih opravil, do dneva, ki je določen za predložitev list kandidatov (prvi odstavek 46. člena ZVDZ).

Vrhovno sodišče jasno pove, da je podana vsebinska pomanjkljivost zato, ker gre za določitev vsebine liste (kandidatk in kandidatov), ne pa zgolj za izpolnjevanje postopkovnih zahtev za obravnavo liste.

7. Pritožnica zatrjuje še, da bi morala VK zavrniti samo del kandidatne liste, ne pa liste v celoti. Iz pritožbe, ki jo je pritožnica priložila ustavni pritožbi, je razvidno, da pritožnica tega očitka pred Vrhovnim sodiščem ni uveljavljala. To pomeni, da glede tega očitka materialno ni izčrpala pravnih sredstev.³ Zato te kršitve ne more uveljavljati v postopku z ustavno pritožbo.

8. V postopku z ustavno pritožbo Ustavno sodišče presoja le zatrjevane kršitve človekovih pravic. Člena 1 in 2 Ustave jih neposredno ne urejata, zato se nanju v postopku z ustavno pritožbo ni mogoče sklicevati.

9. Ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS, senat ustavne pritožbe ni sprejel v obravnavo.

C.

10. Senat Ustavnega sodišča je sprejel ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednica senata dr. Špelca Mežnar ter člana dr. Matej Accetto in dr. Jadranka Sovdat. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Špelca Mežnar
Predsednica senata

zanjo

dr. Matej Accetto
Namestnik predsednice senata

³ Po prvem odstavku 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) se lahko ustavna pritožba vloži šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva. Zahteva po izčrpanju vseh pravnih sredstev ne pomeni samo formalnega izčrpanja (tj. vložitev pravnega sredstva), temveč pomeni tudi materialno izčrpanje (tj. vsebinsko uveljavljanje kršitev človekovih pravic že v vloženi rednih in izrednih pravnih sredstvih).